

صلاحیت حرفه‌ای هنرآموزان رشته صنایع چوب و مبلمان

مقدمه

را در تربیت نیروی انسانی برنامه‌ریزی کند و به اجرا بگذارد. آموزش مستمر باعث می‌شود دانش بشر همواره به‌روز باشد و در نتیجه سرعت پیشروی جامعه لحظه به لحظه بیشتر شود؛ به گونه‌ای که پیوسته شاهد پیشرفت همه‌جانبه در جهان هستیم. کافی است نگاهی به جدیدترین فناوری‌های دنیا و کشور عزیز خودمان داشته باشیم. هر روزه هزاران اختراع و پدیده جدید در همه زمینه‌ها ارائه می‌شوند که هر کدام از آن‌ها باعث به وجود آمدن شغل‌های جدید و نیز تغییر در سبک زندگی روزمره انسان‌ها می‌شوند.

هر چه سرمایه‌گذاری در امر تربیت نیروی انسانی بیشتر باشد، موفقیت بیشتری در راستای توسعه پایدار نصیب کشور می‌شود. برای تأمین نیروی انسانی ماهر مورد نیاز مراکز و کارخانه‌های تولیدی صنایع چوب، باید در هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای هنرجویان را با رعایت «اصل شایستگی» آموزش دهیم تا در مدت سه سال، مهارت‌های لازم را برای انجام فعالیت‌های عملی کسب و شایستگی‌های لازم را برای سرپرستی و تولید محصولات چوبی به دست آورند. در حوزه صنایع چوب پس از پایان دوره متوسطه دوم، هنرجویان به شایستگی‌هایی از قبیل: برشکاری، لبه چسبانی، طراحی و نقشه‌کشی، نصب و مونتاژ، دکورسازی، و دانش فنی پایه و تخصصی، با رعایت اخلاق حرفه‌ای، دست می‌یابند.

با نگاهی به اطراف خود درمی‌یابیم، صنعت چوب در تمام زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، علمی و آموزشی و غیره به‌صورت بسیار وسیعی مورد توجه قرار گرفته است. گویی «بشر بدون صنعت چوب نمی‌تواند به زندگی معمولی خود ادامه دهد.» در برنامه‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش، یکی از رشته‌های مورد قبول و استقبال عمومی مردم در جامعه، صنایع چوب و مبلمان است که از سطح کارگر ماهر شروع می‌شود و تا سطح دکترای حرفه‌ای ادامه می‌یابد. در سه سال دوره هنرستان، هنرجویان این رشته با آموزش‌های کاربردی که می‌بینند به‌عنوان کمک‌تکنسین مبلمان صفحه‌ای در کارخانه‌های تولید محصولات صنایع چوبی فعالیت کنند و یا به خوداشتغالی برسند.

این مقاله به ضرورت و اهمیت تربیت نیروی انسانی در شغل‌های صنایع چوب و توسعه حرفه‌ای و ضرورت تغییر نظام آموزشی می‌پردازد.

ضرورت و اهمیت تربیت نیروی انسانی (هنرآموز رشته صنایع چوب و مبلمان)

چنانچه جامعه‌ای بخواهد در هر یک از بخش‌های صنعتی، بهداشتی، اقتصادی و ... به پیشرفت و توسعه برسد، باید سرمایه‌گذاری کلان و اثربخشی

تغییرات نظام جدید آموزشی

بر مبنای «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» (مصوب ۱۳۹۰)، نظام آموزشی کشور از شیوه ۵-۳-۱ به شیوه ۶-۳-۳ (۶ سال دوره ابتدایی، ۳ سال دوره اول متوسطه و ۳ سال دوره دوم متوسطه) تغییر کرد. این تغییر در دوره دوم متوسطه شاخه فنی و حرفه‌ای عملاً باعث می‌شود که هنرجویان هنرستان‌ها سه سال تمام دوره آموزش تخصصی داشته باشند. شایان ذکر است که رویکرد آموزش‌های فنی و حرفه‌ای مبتنی بر شایستگی در رشته صنایع چوب عبارت‌اند از: مهارت در ساخت؛ ۱. کابینت آشپزخانه؛ ۲. مبلمان کودک و نوجوان؛ ۳. مبلمان خواب؛ ۴. مبلمان اداری؛ ۵. مبلمان مسکونی؛ ۶. رنگ کاری و رویه کوبی مبلمان.

شغل‌های رشته صنایع چوب و مبلمان

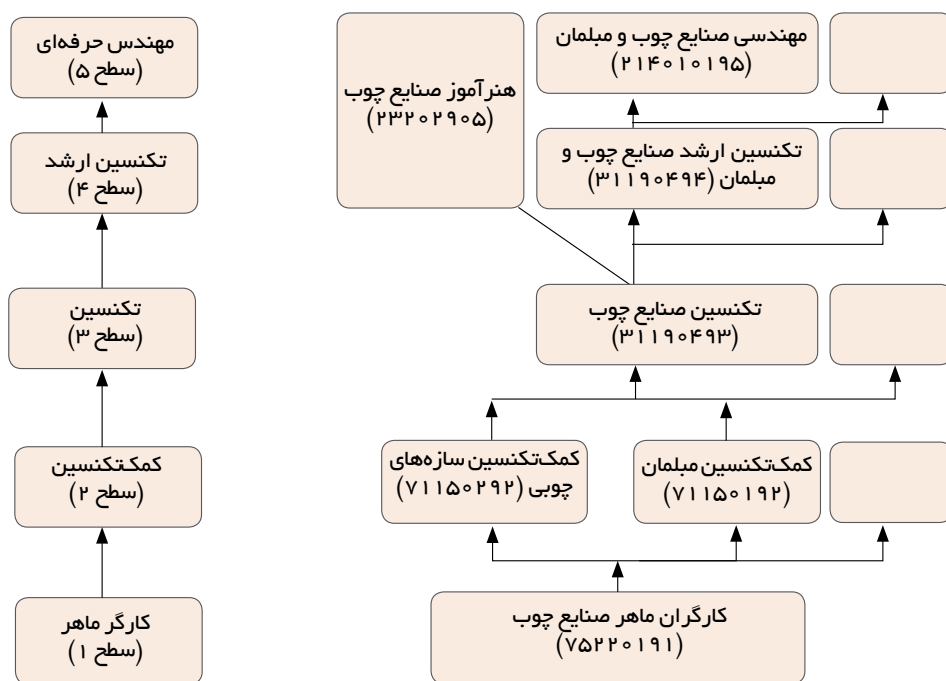
از مهم‌ترین پژوهش‌های انجام شده برای طراحی رشته‌ها «تیزسنجی شغلی» است که طی آن اطلاعات شغلی و حرفه، از اسناد ملی و بین‌المللی (ایسکو ۲۰۰۸) و اسناد ملی سایر کشورها (مانند استرالیا، کانادا، آلمان و ...) استخراج می‌شود. هم‌زمان نیز اطلاعات شغلی رشته از خبرگان و ذی‌نفعان دنیای کار (شرکت‌ها و سازمان‌های تخصصی) جمع‌آوری و براساس حرفه‌ای منتخب از ایسکو ۲۰۰۸ دسته‌بندی می‌شوند. این دسته‌بندی در رشته صنایع چوب و مبلمان نیز مشخص شده است. در جدول ۱ فهرست شغل‌های رشته صنایع چوب و مبلمان ارائه شده است.

جدول ۱. حرفه‌ها و شغل‌های رشته‌های صنایع چوب و مبلمان

ردیف	کارگر ماهر صنایع چوب کد ۷۵۲۲۱۹۱	ردیف	کمک تکنسین مبلمان صفحه‌ای کد ۷۱۱۵۱۹۲
نام گروه کاری / شغل	نام گروه کاری / شغل	نام گروه کاری / شغل	نام گروه کاری / شغل
۱ طرح و نقشه‌کش کابینت آشپزخانه	۱ طرح مبلمان اداری	۱۰ طرح و نقشه‌کش کابینت اداری	۱۰ طرح و نقشه‌کش کابینت اداری
۲ کابینت‌ساز	۲ طرح مبلمان منزل	۱۱ سیلر و کیلر کار	۱۱ سیلر و کیلر کار
۳ کارور دستگاه لبه چسبان	۳ ماکت‌ساز چوبی	۱۲ سازنده مبلمان	۱۲ سازنده مبلمان
۴ مونتاژکار کابینت	۴ طرح و نقشه‌کش مبلمان کودک	۱۳ بسته‌بند کابینت و مبلمان	۱۳ بسته‌بند کابینت و مبلمان
۵ نصاب کابینت	۵ سازنده صندلی چوبی	۱۴ سازنده در کابینت	۱۴ سازنده در کابینت
۶ سازنده جاکتایی کودک و نوجوان	۶ نقشه‌کش مبلمان اداری	۱۵ نصاب یراق‌آلات	۱۵ نصاب یراق‌آلات
۷ طرح و نقشه‌کش مبلمان اتاق خواب	۷ سازنده مبلمان اداری		
۸ سازنده کمد لباس و پاتختی	۸ سازنده میز رایانه		
۹ سازنده کمد لباس و لوازم کودک و نوجوان	۹ ماشین‌کار مبلمان صفحه‌ای		
۱۰ سرویس‌کار ماشین‌آلات صنایع چوب	۱۰ طرح و نقشه‌کش کابینت اداری		
۱۱ رنگ‌کار مبلمان چوبی	۱۱ سیلر و کیلر کار		
۱۲ رویه‌کوب مبلمان	۱۲ سازنده مبلمان		
۱۳ بسته‌بند کابینت و مبلمان	۱۳ رویه‌کوب مبلمان		
۱۴ سازنده در کابینت	۱۴ تعمیر و بازسازی مبلمان		
۱۵ نصاب یراق‌آلات	۱۵ لفاف‌کار و اسفنج‌کار		

توسعه حرفه‌ای

نمودار ۱. ساختار توسعه صلاحیت حرفه‌ای رشته صنایع چوب و مبلمان

ویژگی‌های شغل و شاغل

از سطحی از مخاطره و ظرفیت‌های ایجاد حوادث شغلی برخوردارند. بنابراین برای نیروی انسانی شاغل در این صنعت و در این سطح شغلی، اطلاع دقیق از این موارد ضروری است.

متناسب با ویژگی‌ها و محدودیت‌های ایمنی مواد مصرفی، برخورداری از شایستگی غیرفنی رعایت نکات زیست‌محیطی از ضرورت‌های کار در این حرفه است. شاغلان این صنعت باید کاملاً آگاه باشند که صدمه دیدن محیط زیست مساوی با ایجاد خسارت‌های مهمی برای محیط کار و زندگی ایشان است. بنابراین برای شاغلان در این وظایف، لازم است که بسترهای ممکن در ایجاد مشکلات زیست‌محیطی در حوزه شغلی خود را به خوبی بشناسند و راهکارهای پیشگیری از وقوع آن‌ها را فرا گیرند. برخی دیگر از شایستگی‌های غیرفنی این سطح شغلی عبارت‌اند از: «مسئولیت‌پذیری» و «مستندسازی». از آنجا که بیشتر زمینه‌های کاری نیروی کار ماهر صنایع چوب و مبلمان، در ارتباط با مواد مصرفی و ابزارهای مورد نیاز در این خصوص هستند، دانستن شیوه‌های استاندارد کار با این مواد و ابزار برای این سطح شغلی ضرورت دارد. مجموعه شایستگی‌های غیرفنی باعث می‌شوند که

شغل‌هایی که زیرمجموعه نیروی کار ماهر و کمک‌تکنسین‌های صنایع چوب قرار می‌گیرند. به‌طور کلی شغل‌هایی هستند که خدمات عمومی و حرفه‌ای فرایندهای کاری در صنعت چوب و مبلمان را انجام می‌دهند. شاغلان این سطح کاری (L۱) امور آماده‌سازی و مهیا کردن تجهیزات برای انجام فرایندهای تولیدی را تدارک می‌بینند. از جمله این شغل‌ها می‌توان به برش کار، طراحی و نقشه کش، نصاب، مونته کار، اپرور لبه چسبان، در و پنجره‌ساز، سازنده انواع مبلمان اداری، دکورساز، و ... اشاره کرد. برای انجام این فعالیت‌های کاری، شایستگی‌های فنی لازم باید به این افراد آموزش داده شوند؛ مانند شناخت ویژگی‌های اجزای ماشین‌آلات، شناخت ویژگی‌های فنی مواد مصرفی و کاربرد آن‌ها، و مهم‌تر از همه، توانایی کار با بخش‌هایی از دستگاه‌ها که شاغلان این سطح شغلی اجازه دسترسی و کار با آن‌ها را دارند.

افراد متصدی این شغل‌ها باید از برخی شایستگی‌های غیرفنی نیز برخوردار باشند. از جمله موارد بسیار مهم در این حوزه، مسائل ایمنی و پس از آن مسائل زیست‌محیطی‌اند. به‌طور تقریبی می‌توان گفت، تمام مواد مصرفی و ماشین‌آلات در صنایع چوب و مبلمان،

کارهای قابل انجام، در بستری ایمن و بهره‌ور، صورت پذیرند.

شغل‌های زیرمجموعه حرفة کمک تکنسین صنایع چوب و مبلمان دارای ویژگی‌های شغلی خاصی هستند. این سطح شغلی نیز برخی شایستگی‌های غیرفنی را شامل می‌شوند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از: توان تحلیل فناوری‌ها؛ تفکر کار تیمی؛ مستندسازی، زمان‌سنجی؛ مدیریت منابع.

با توجه به اینکه عمده شغل‌های زیرمجموعه این حرفة، در تعامل کاری مستقیم با ماشین‌آلات و تجهیزات کاری بخش‌های متفاوت صنعت چوب هستند و این ماشین‌آلات نیز باید سفارش‌های ارجاع شده مشتریان را به انجام برسانند، از جمله مهم‌ترین شایستگی‌های غیرفنی کمک تکنسین‌های رشته صنایع چوب، «مدیریت مواد» و «مدیریت زمان» است. به‌طور کلی، محصولات

چوبی و تولید سفارش مشتریان به شدت مبتنی بر زمان و رعایت صرفه‌جویی در مصرف مواد است. دانستن روش‌های مؤثر صرفه‌جویی و عمل کردن به آن‌ها، علاوه بر کمک به مدیریت منابع و مواد مصرفی و ایجاد صرفه اقتصادی و بهره‌وری بیشتر، توجه زیست‌محیطی را نیز در دل خود به همراه دارد.

از دیگر توانایی‌های لازم برای شاغلان این حرفة، توانایی ایشان در استدلال قیاسی و استقرایی و همچنین توانایی انجام محاسبات فنی است. بسیاری اوقات شرایطی پیش می‌آید که به تحلیل فرایند کار یا عملکرد ماشین‌آلات و مواد مصرفی نیاز است تا کاربر بتواند شرایط مطلوب کاری برای سیستم را ایجاد کند و پایدار نگه دارد. ابزار بسیار مهم در موفقیت شاغلان صنایع چوب در این زمینه، برخورداری از توان تحلیل و ریشه‌یابی مسائل و نهایتاً تصمیم‌گیری درست است.

جدول ۲. صلاحیت‌های حرفه‌ای هنرآموزان رشته صنایع چوب و مبلمان شاخه فنی و حرفه‌ای در نظام جدید آموزشی

قلمرو شایستگی‌ها	شاخص‌های عملکردی شایستگی در آموزش و تربیت حرفه‌ای هنرآموزان	ساعت آموزش
شایستگی‌های پایه علمی و تخصصی	۱. توانایی انتخاب و به کارگیری فناوری آموزشی ۲. توانایی تحلیل سبک‌های یادگیری ۳. توانایی مدیریت کلاس درس و کارگاه ۴. توانایی تحلیل و انتخاب روش‌های سنجش و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی ۵. توانایی تحلیل و به کارگیری روش‌های تدریس ۶. توانایی تحلیل ویژگی‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان ۸. توانایی تحلیل فلسفه تعلیم و تربیت	۳۰۰ ساعت
شایستگی‌های خاص یادآورنده حرفة هنرآموزی	۱. توانایی تحلیل نظام‌ها و مدل‌های آموزش فنی و حرفه‌ای ۲. توانایی اجرای نیازسنجی شغلی و حرفه‌ای ۳. توانایی برنامه‌ریزی درسی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ۴. توانایی طراحی آموزشی وابسته به موقعیت ۵. توانایی تحلیل مبانی نظری آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ۶. توانایی تحلیل آموزش مبتنی بر شایستگی ۷. توانایی تعیین سودمندی‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای ۸. توانایی تحلیل و کاربرد ارزشیابی مبتنی بر شایستگی ۹. توانایی کاربرد راهنمایی شغلی و حرفه‌ای در مسیر شایستگی ۱۰. توانایی آموزش و اجرای تلفیقی نوآوری و کارآفرینی ۱۱. توانایی آموزشی اخلاق حرفه‌ای ۱۲. توانایی آموزش الزامات محیط کار ۱۳. توانایی آموزش مدیریت تولید ۱۴. توانایی آموزش کاربرد فناوری‌های نوین	۳۰۰ ساعت
شایستگی‌های فنی رشته صنایع چوب و مبلمان*	۱. توانایی آموزش اجرای کابینت آشپزخانه (۴۰۰ ساعت آموزش) ۲. توانایی آموزش تولید مبلمان کودک و نوجوان (۴۰۰ ساعت آموزش) ۳. توانایی آموزش اجرای مبلمان اداری (۴۰۰ ساعت آموزش) ۴. توانایی آموزش اجرای مبلمان اتاق خواب (۴۰۰ ساعت آموزش) ۵. توانایی آموزش اجرای مبلمان مسکونی (۴۰۰ ساعت آموزش) ۶. توانایی آموزش اجرای رنگ‌کاری و رویه‌کوبی مبلمان چوبی (۴۰۰ ساعت آموزش) ۷. توانایی آموزش دانش فنی پایه و تخصصی (۲۵۰ ساعت آموزش) ۸. توانایی آموزش تلفیقی شایستگی‌های غیرفنی در تربیت کارگر ماهر صنایع چوب (۳۴ ساعت آموزش) ۹. توانایی آموزش تلفیقی شایستگی‌های غیرفنی در تربیت کارگر ماهر صنایع چوب (۳۴ ساعت آموزش) ۱۰. کسب شایستگی نقشه‌کشی فنی به کمک رایانه (۳۴ ساعت آموزش) ۱۱. کسب شایستگی تضمین کیفیت در تولید مصنوعات چوبی (۳۴ ساعت آموزش)	۲۸۰۰ ± ساعت
شایستگی‌های فنی تکنسین*	- کسب صلاحیت حرفه‌ای تکنسین صنایع چوب و مبلمان	۱۸۰۰ ساعت

توضیحات:

- شایستگی‌ها به سه دسته عمومی، فنی و غیر فنی تقسیم می‌شوند.
 - از واژه «آموزش» به مفهوم کلی آن استفاده شده است. این واژه براساس سند تحول هم‌ارز واژه «تربیت» است.
 - ساعت‌های آموزش و تربیت هنرآموزان برای کسب شایستگی‌ها و صلاحیت‌ها به صورت معادل و میانگین در نظر گرفته شده است.
 - ساعت‌های آموزش با توجه به تمام سطح‌های صلاحیت حرفه‌ای پیشنهاد شده‌اند.
 - واژه «پداگوژی» به معنی روش و عمل آموزش، به صورت انعطاف‌پذیر وابسته به موقعیت به کار رفته و دارای چهار رکن اصلی است:
۱. تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان؛
 ۲. تفاوت‌های محیط یادگیری به‌ویژه در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای (کلاس، کارگاه، کارآموزی و عملیات میدانی)؛
 ۳. تفاوت در پیامدهای یادگیری (سنجش براساس شایستگی‌های دنیای کار)؛
 ۴. تفاوت در سازمان‌دهی یادگیری به دلیل محیط‌های یادگیری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای.
- «توانایی» ظرفیت انجام کار است که در سنجش در برابر معیارهای عملکردی (استانداردهای) دنیای کار به شایستگی تبدیل می‌شود.
 - برای تأیید شایستگی‌های فنی به‌صورت جداگانه گواهی‌نامه صلاحیت صادر می‌شود.
 - * با توجه به شرایط ورود دانشجویان، زمان آموزش‌های شایستگی فنی متفاوت خواهد بود.

سندبرنامه ریزی درسی رشته صنایع چوب و مبلمان

۱- تحلیل سیاست‌های کلی ۲- استاندارد ملی کد ۳- استاندارد ایزو ۴- استاندارد ملی (پژوهشی) ۵- سند شورای مشورتی ۶- راهنمای برنامه‌ریزی رشته ۸- استاندارد ایزو ۹- استاندارد ملی و شرکت ۱۰- سند برنامه‌ریزی (اجرائی نظام جدید) ۱۱- سند ملی و اشتغال کشور

۷- برنامه‌ریزی رشته
۷/۱- برنامه‌ریزی درسی دانش فنی پایه
۷/۲- برنامه‌ریزی درسی کارگاه ۱- طراحی و ساخت کابینت آشپزخانه
۷/۳- برنامه‌ریزی درسی کارگاه ۲- طراحی و ساخت مبلمان کودک و نوجوان
۷/۴- برنامه‌ریزی درسی کارگاه ۳- طراحی و ساخت مبلمان اتاق خواب
۷/۵- برنامه‌ریزی درسی کارگاه ۴- طراحی و ساخت مبلمان ابری
۷/۶- برنامه‌ریزی درسی کارگاه ۵- طراحی و ساخت مبلمان مسکنی
۷/۷- برنامه‌ریزی درسی کارگاه ۶- رنگ‌کاری و دیه‌کوبی مبلمان چوبی
۷/۸- برنامه‌ریزی درسی دانش فنی تخصصی
۷/۹- برنامه‌ریزی درسی تکنیک‌های غیرفنی از ازلت مبلمان
۷/۱۰- برنامه‌ریزی درسی تکنیک‌های غیرفنی در پرست تولید
۷/۱۱- برنامه‌ریزی درسی تکنیک‌های غیرفنی کارگاه تولیدی و کارآفرینی
۷/۱۲- برنامه‌ریزی درسی تکنیک‌های غیرفنی حقوق حرفه‌ای

معرفی بسته آموزشی رشته صنایع چوب و مبلمان

جدول شماره ۳ - اجزای بسته آموزشی رشته صنایع چوب و مبلمان

ردیف	عنوان اجزای بسته آموزشی	اسناد برنامه درسی	کتاب درسی	راهنمای هنرآموز	فیلم و نرم افزار آموزشی هنرآموز	محتوای همراه هنرآموز
۱	دانش فنی پایه	*	*	*	*	*
۲	طراحی و ساخت کابینت آشپزخانه	*	*	*	*	*
۳	طراحی و ساخت مبلمان کودک و نوجوان	*	*	*	*	*
۴	نقشه کشی فنی رایانه‌ای	*	*	*	*	*
۵	طراحی و ساخت مبلمان اداری	*	*	*	*	*
۶	طراحی و ساخت مبلمان اتاق خواب	*	*	*	*	*
۷	طراحی و ساخت مبلمان مسکونی	*	*	*	*	*
۸	رنگ کاری و رویه کوبی مبلمان چوبی	*	*	*	*	*
۹	دانش فنی تخصصی	*	*	*	*	*
۱۰	الزامات محیط کار	*	*	*	*	*
۱۱	اخلاق حرفه‌ای	*	*	*	*	*
۱۲	کارگاه نوآوری و کارآفرینی	*	*	*	*	*
۱۳	مدیریت تولید	*	*	*	*	*
۱۴	ریاضی ۱	*	*	*	*	*
۱۵	ریاضی ۲	*	*	*	*	*
۱۶	ریاضی ۳	*	*	*	*	*
۱۷	فیزیک	*	*	*	*	*
۱۸	شیمی	*	*	*	*	*
۱۹	ویژه‌نامه‌های آموزش رشد فنی و حرفه‌ای و کار دانش					
۲۰	محتوای آموزشی رشته‌های تحصیلی - حرفه‌ای در سایت دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش					

منابع

۱. اسناد برنامه درسی درس‌های پایه‌های دهم، یازدهم، دوازدهم رشته صنایع چوب و مبلمان (۱۳۹۶). دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش. شورای برنامه‌ریزی درسی صنایع چوب و مبلمان.
۲. سند استاندارد ارزشیابی حرفه گروه شغلی صنایع چوب و مبلمان. دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش. شورای برنامه‌ریزی درسی رشته صنایع چوب و مبلمان.
۳. سند راهنمای برنامه درسی رشته صنایع چوب و مبلمان (۱۳۹۲). دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش. شورای برنامه‌ریزی درسی رشته صنایع چوب و مبلمان.